

Lisa Storm Villadsen

Lisa Storm Villadsen är lektor i retorik ved retorik-institutionen, Köpenhamns universitet.
 lisas@hum.ku.dk

Obamas amerikanska dröm

Talarstolen. Relativt okänd blev Barack Obama ett namn vid Demokraternas konvent 2004. I ett tal som i efterhand fått en nästan mytisk nimbus tog Obama som utgångspunkt sig själv och sin bakgrund i nomineringstalet för den dåvarande presidentkandidaten John Kerry. Nu när Obama själv kandiderar till posten som amerikansk president utgör talet med sitt omfattande och på många sätt verkningsfulla ethosarbete en viktig grund för amerikanernas uppfattning om vem han är, denne "tunne kille med det skojiga namnet" som han ofta kallar sig.

Av Lisa Storm Villadsen

Innehållet och den språkliga formen måste stämma överens. Det är en av retorikens viktigaste dogmer – och vi känner igen den stora retoriken på dess förmåga att få ämne, talare, publik, språk och situation att passa ihop. Barack Obamas nomineringstal för John Kerry är en retorisk förebild för detta ideal. Inte minst Obamas användande av sig själv som argument för det politiska stödet för Kerry är anmärkningsvärt.

Då Barack Obama höll presentationstalet för demokraternas presidentkandidat John Kerry 2004 var han själv mitt i en valkampanj. Efter några år som delstatssenator i Illinois försökte han för första gången att bli vald till senator i Washington. Att hålla nomineringstalet för det Demokratiska partiets presidentkandidat var i sig självt en stor ära men för Obama var talet samtidigt hans debut som landspolitiker. I ljuset av hans egen senare kandidatur till presidentämbetet är Obamas debut på den nationella politiska scenen desto intressantare.

RetorikMagasinet ger här den första delen av talet där Obama bland annat genom presentationen av sig själv ger argument för Kerrys presidentkandidatur.

Som "uppvärmning" inför John Kerrys tal hade Obama ansvaret att skapa den rätta upplyfta stämningen och upp-

backningen för Kerry i den stundande valkampen mot Republikanernas George W. Bush. Man behövde ett tal som kunde förena situationens deliberative och epideiktiske aspekter. Obamas vältalighet och förmåga till att både formulera nationella, politiska och andra värden och förmå publiken att hylla dessa var alltså avgörande och där finns bland annat klara ekon av Martin Luther King, Jr:s övertygande retorik på flera ställen i talet.

Som son till en kenyansk man och en vit amerikansk kvinna sågs Obama av många demokrater som ett förkroppsligande av partiets värdering av jämlikhet mellan människor oavsett ras, kön eller social status.

Men bara vältalighet var inte tillräckligt för att klara uppgiften. I ett så viktigt politiskt sammanhang som att peka ut partiets presidentkandidat har alla handlingar strategisk betydelse och ska tjäna det överordnade politiska målet. Valet av Obama som huvudtalare var anmärkningsvärt därför att han var ung, relativt okänd på nationell nivå och utan erfarenhet av landets högsta politiska ledning – men mest därför att han var svart.

Här har vi samtidigt nyckeln till svaret på vilket politiskt

symboliskt värde Obama kunde ha för Kerry. Som utgångspunkt skulle man kanske tro att hans juridiska examen och snabba politiska karriär skulle vara det centrala för hans ethos i detta sammanhang men det viktigaste i valet av Obama har givetvis varit hans rasmässiga bakgrund. Demokraterna hade behov av talare som kunde spegla partiets hållning om jämlikhet och sammanhållning. Som son till en svart kenyansk man och en vit amerikansk kvinna blev Obama av många demokrater sedd som ett förkroppsligande av partiets värdering av likhet mellan människor oavsett ras, kön eller social status. Och omvänt utgjorde hans hudfärg inte något hot, för även om Obama i den amerikanska offentlighetens ögon är svartare än andra blir han av många inte sedd som "så svart att det gör något" dels för att hans bakgrund faktiskt är "biracial", dels för att han varken härstammar från amerikanska slavar eller representerar extrem afroamerikansk politik. Med sin goda universitetsutbildning, moderata politiska synpunkter och konventionella förortsliv liknar Obama tvärtom många vita medelklassväljare. Samtidigt representerar han i kraft av sin dubbla rasbakgrund och uppväxt i olika delar av världen ett ras- och kulturmässigt möte mellan svarta och vita amerikaner. Med Obama som nomineringstalare ville Kerry därmed framstå som förkämpe för jämlikhet, förnyelse och gemenskap.

Genom sin egen berättelse sätter Obama ramarna för ett politiskt program som kan rymma allsidighet utan att ge efter på traditionella amerikanska värden och samtidigt knäsetta den amerikanska drömmen om att hårt arbete kan verkliggöra den enskildes ambitioner.

På Obama låg kravet i den inbördes avvägningen mellan appeller till åhörarnas nationella, politiska och sociala värderingar och anknytningar. På den ena sidan kunde han omöjligtvis förbigå sin rasmässiga bakgrund i stillhet; därtill var den otvivelaktigt alltför politiskt viktig. Och på den andra sidan låg där en fara i att ge den för stor uppmärksamhet och därmed öppna sig för beskyllningar om att "spela" på rasfrågan och på det viset underminera sin trovärdighet som seriös politiker. Bara om hans egen trovärdighet var stor kunde han klara uppgiften och därför är frågan om Obamas självframställning central för förståelsen av texten.

Talet speglar också att Obama har ansett det som avgörande för sitt ethos att omnämna sin rasmässiga bakgrund. Efter några få inledande tackord och en kort men markant hänvisning till sin (geografiska) anknytning till landsfadern Lincoln tar Obama strax håll på vad han senare kallar det "osannolika" med att han håller huvudtalet för Demokraterna denna dag.

Inte med ett ord säger han varför det är osannolikt. Påstå-

endet bärs av en implicit visuell och kulturell argumentation om att framträdande svarta politiker är sällsynta i USA, speciellt vid tillfällen som detta. Härmed är Obama på en gång mycket direkt ("låt oss se det i ögonen") utan att traska runt i det uppenbara. Denna eleganta balansgång visar sig också genom att Obama istället för att utmåla hur han är av blandade raser så att säga transcenderar rasfrågan genom att redogöra för sin härkomst genom geografiska hänvisningar: Fadern var från Kenya, modern från Kansas, de möttes på Hawaii.

Berättelsen handlar om allmänmänniska känslor och handlingar, inte om olika rasers tillfälliga möte. Obama sätter in sig själv dels i ett globalt sammanhang, dels i ett specifikt amerikanskt sammanhang. Sistnämnda bestäms av konkreta historiska händelser såsom USA:s deltagande i andra världskriget och nationella institutioner som GI-lagen (statlig finansiering av collageutbildning för soldater) och FHA (en lag om socialt bostadsbyggande). Med förankring i specifikt amerikanska förhållande skriver Obama in sig inte bara som ärkeamerikan, han lägger också grunden för resten av talet som följer amerikanska kärnvärden. Den humoristiska hänvisningen till presidentvalet 2000 (där Al Gore förlorade till Georg W Bush trots att han av allt att döma fått flest röster) tar bort litet av det självhögtidliga i detta självberömmande men genom att det formas som en pik till oppositionen ger den ett intryck av att Obama själv tar avstånd från den amerikanska självbespegligen.

Barack Obamas tal för John Kerry är ett exempel på en ytterst vällyckad retorik: den lever inte bara upp till allmänna genremässiga förväntningar utan gör det på ett intressant sätt. Genom sin egen berättelse sätter Obama ramarna för ett politiskt program som kan inrymma allsidighet utan att ge efter på traditionella amerikanska värden och samtidigt knäsetta den amerikanska drömmen om att hårt arbete kan verkliggöra den enklastes ambitioner. Obamas hudfärg var kanske i sig själv nog att väcka uppmärksamhet för talet men han integrerar den i talets politiska budskap så att berättelsen om honom själv till sist fungerar som hela talets värdemässiga grund: Han själv är ett levande bevis på att det kan bli ett bra resultat av olikheter och han visar vägen för hur olika grupper kan förenas i ett större sammanhang.

The Audacity of Hope

Talarstolen. Barack Obama: Nomineringstal för John Kerry, Demokraternas konvent, 27 juli 2004.

På staten Illinois vägnar, stället där nationens vägar möts, Lincolns land – låt mig uttrycka min stora glädje över det privilegium det är få att tala på detta konvent.

I kväll är en mycket speciell kväll för mig; låt oss se det i ögonen – min närvaro på denna scen är en ganska osannolik historia. Min far var stipendiat. Född och uppvuxen i en liten by i Kenya. Han var herde och gick i skola i ett skjul med plåttak. Hans far, min farfar, var kock – i tjänst hos britterna.

Men min farfar hade större drömmar för sin son. Genom hårt arbete och ihärdighet fick min far stipendium till att studera på ett magiskt ställe: Amerika, som stod som en lysande symbol för frihet och möjligheter för så många som kommit före honom.

Medan han studerade här, mötte han min mor. Hon kom från en by på andra sidan världen, från Kansas. Under Depressionen arbetade hennes far på oljeplattformar och bondgårdar. Dagen efter angreppet på Pearl Harbor anmälde han sig till tjänstgöring, blev en del av Pattons arme och marscherade tvärs igenom Europa. Hemma uppfostrade min mormor barnen medan hon arbetade vid ett löpande band för bombplanstillverkning.

Efter kriget studerade de med hjälp av GI-lagen [statlig finansiering av collegeutbildning för soldater, red.], köpte ett hus genom FHA [Federal Housing Administration] och flyttade västerut i förhoppningen att finna möjligheter.

Också de hade stora drömmar för sin dotter. En gemensam dröm, född på två kontinenter. Mina föräldrar delade inte bara en osannolik kärlek, de delade också tilltron till denna nations möjligheter. De gav mig ett afrikanskt namn, Barack, eller 'välsignad', eftersom de ansåg att i ett tolerant Amerika skulle ett namn inte skapa en barriär för den enskildes möjligheter. De föreställde sig att jag skulle gå på landets bästa skolor även om vi inte var rika, eftersom man i ett generöst Amerika inte måste vara rik för att få ut mest möjligt av sin potential.

De är bägge borta nu, men jag vet att de ikväll blickar ner på mig med stor stolthet.

Jag står här idag, tacksam för mitt arvs mångfald, väl medveten om att mina föräldrars drömmar lever vidare i mina älskade döttrar. Väl medveten om att min historia är en del av en större amerikansk historia, att jag står i skuld till alla dem som gått före mig, och att det inte finns något annat land i världen där min historia skulle vara möjlig.

I kväll är vi samlade för att bekräfta vår nations storhet – inte på grund av höjden på våra skyskrapor, vår militära styrka eller vår ekonomis storlek. Vår stolthet baseras på en ganska enkel förutsättning som sammanfattades i en deklaration för över tvåhundra år sedan. "Vi anser dessa sanningar vara självklara att alla människor är födda jämlika, och att de av Skaparen har fått vissa omistliga rättigheter, häribland rätten till liv, frihet och strävan efter lycka."

Detta är den sanna storheten med Amerika, en tro – en tro på människors enkla drömmar, insisterandet på små mirakler. Att vi kan stoppa om våra barn på kvällen och veta att de är mätta, klädda och i säkerhet. Att vi kan säga vad vi tycker, skriva vad vi tycker, utan att höra ett plötsligt knackande på dörren. Att vi kan satsa på en idé och starta ett företag utan att behöva betala mutor, att vi kan delta i den politiska processen utan rädsla för återverkningar och att våra röster räknas – åtminstone för det mesta.

I år, under denna valkampanj, ska vi åter bekräfta våra värden och våra förpliktelser. Att hålla upp dem mot den hårda verkligheten och se hur vi lever upp till arvet från våra förfäder och löftet till framtida generationer.

Och landsmän, Demokrater, Republikaner, Oberoende. Jag säger er ikväll: vi har mer arbete att utföra. Arbete för de arbetare jag träffade i Galesburg, Illinois, som förlorar sina fackligt reglerade arbeten på Maytag-fabriken som flyttar till Mexico, och som nu måste konkurrera med sina egna barn om jobb som ger 7 dollar i timmen. Arbeta för den gråtfärdiga far jag träffade, som höll på att förlora sitt jobb och undrade hur han skulle få ihop de 4.500 dollar hans sons medicin kostar, utan hjälp från den företagsförsäkring han kunnat räkna med. Arbeta för den unga kvinna i East St Louis och de tusentals andra som har betygen, handlingskraften och viljan, men som inte har råd att gå på college.

Missförstå mig inte. De människor jag möter i små och stora städer, på restauranger och kontor, de förväntar sig inte att regeringen ska lösa alla deras problem. De vet att de måste arbeta hårt för att komma fram i världen. Gå runt i Chicagos medelklasskvarter, och ni kommer att få höra från människorna där att socialkontoren och Pentagon slösar bort deras skattepengar. Gå runt i vilken innerstad som helst, och ni får höra att regeringen inte ensam kan lära våra barn lära. De vet att föräldrar måste vara föräldrar, att barn inte lyckas om vi inte höjer deras förväntningar och stänger av TV'n, och utrotar den fördom som säger att en färgad ungdom med en bok låtsas vara vit. De vet detta.

Människor förväntar sig inte att regeringen ska lösa alla deras problem. Men de känner, djupt inom sig, att vi, med bara en liten förändring i prioriteringarna, kan försäkra oss om att alla barn i Amerika får en ordentlig chans i livet, och att möjligheternas dörr hålls öppen för alla. De vet att vi kan bättre. Och de vill ha det valet.

I denna valkamp erbjuder vi det valet. Vårt parti har valt en ledare som är en inkarnation av det bästa vårt land har att erbjuda. Den mannen är John Kerry.

John Kerry förstår värdet av samhälle, tro och tjänstgöring eftersom detta har varit avgörande för hans liv. Från hans hjältemod i Vietnam till hans år som åklagare och viceguvernör, genom två årtionden i senaten har han hängivit sig till detta land. Igen och igen har vi sett honom göra svåra val när lättare utvägar fanns tillgängliga. Hans värden och hans historia bekräftar det som är det bästa i oss. John Kerry tror på ett Amerika där hårt arbete belönas, så istället för att erbjuda skattelättnader till de företag som skickar arbeten utomlands, erbjuder han dem till företag som skapar arbeten här hemma. John Kerry tror på ett Amerika där alla amerikaner har råd med samma sjukförsäkring som den våra politiker i Washington själva har. John Kerry tror på energioberoende så vi inte kan hållas gisslan av oljeföretagen eller av sabotage av utländska oljefält. John Kerry tror på författningens frihetsrättigheter som har gjort detta land avundsvårt för resten av världen, och han skulle aldrig offra våra grundläggande friheter eller låta tro komma emellan oss.

Och John Kerry tror att i en farlig värld är krig kanske en möjlighet, men det är aldrig första valet.

För en tid sedan mötte jag en ung man vid namn Shamus i Veteran of Foreign War Hall i East Moline, Illinois. Han såg bra ut, 185-190 cm lång, klara ögon och ett lättsamt leende. Han berättade för mig att han anmält sig till Marinkåren och skulle till Irak följande vecka. Och medan jag lyssnade till hans förklaring till varför han anmält sig, den absoluta tro han hade på vårt land och våra ledare, hans plikttrogenhet och vilja att tjäna, tänkte jag för mig själv att denna unga man representerade allt vem som helst av oss skulle hoppas på i ett barn. Men så frågade jag mig själv: "Tjänar vi Shamus lika väl som han tjänar oss?" Jag tänkte på de mer än 900 män och kvinnor i tjänst, söner och döttrar, män och hustrur, vänner och grannar som inte kommer tillbaka till sina hem och sina kära. Jag tänkte på alla de familjer jag har mött, som kämpar för att överleva utan sin älskades inkomst eller vars kära

“De gav mig ett afrikanskt namn, Barack, eller 'välsignad', eftersom de ansåg att i ett tolerant Amerika skulle ett namn inte skapa en barriär för den enskildes möjligheter.” (AP Photo)

har förlorat lemmar eller vars nerver är slut men som ännu inte fått långtidsunderstöd eftersom de tillhörde reserven. När vi skickar våra unga män och kvinnor ut i osäkerhet, så har vi en djup förpliktelse till att inte fiffla med antalet eller mörklägga sanningen om varför de åker, att ta hand om deras familjer medan de är borta, att ta hand om soldaterna när de kommer hem, och att aldrig någonsin gå ut i krig utan att ha tillräckligt många trupper för att vinna kriget, säkerställa freden och vinna omvärldens respekt.

Låt mig uttrycka mig klart. Vi har verkliga fiender i världen. Dessa fiender ska vi finna. De ska förföljas och de måste besegras. John Kerry vet detta. Och precis som Löjtnant John Kerry inte tvekade att sätta sitt liv på spel för att beskydda de män som tjänstgjorde tillsammans med honom i Vietnam, kommer President Kerry inte tveka ett ögonblick med att använda våra militära styrkor för att hålla Amerika tryggt och säkert. John Kerry tror på Amerika. Och han vet att det inte är nog att bara några av oss lyckas. För vid sidan av vår berömda individualism finns det ytterligare en aktör i den amerikanska sagan.

En tro på att vi är sammanbunda som ett folk. Om det finns ett barn i Chicagos slum som inte kan läsa, så betyder det något för mig även om det inte är mitt barn. Om en äldre medborgare någonstans inte har råd att betala för sin medicin och måste välja mellan medicin och hyra, så gör det mitt liv fattigare även om det inte är min farmor. Om en arabisk-amerikansk familj arresteras utan att få hjälp av en försvarsadvokat eller korrekt process, så hotar det mina medborgerliga rättigheter. Det är den grundläggande tron att jag är min broders väktare, jag är min systems väktare som får detta land att fungera. Det är det som ger oss möjligheten att följa våra individuella drömmar, samtidigt som vi är en samlad amerikansk familj. ”E pluribus unum”. Från många – en.

Tack. Gud välsigne er.

Översatt av Maria Ström